

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MÜNDEEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 frt	—	
Félévre — — — — —	2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — —	1 „		

Papnevelőink.

A liberáliszmus egy újabb szándékáról szól az ének. — Államosítottak már mindent. Politikai ér-
zületet, gondolkodást, hazafiságot és tudományt. Alla-
mosították iskoláinkat, államosították a házasságot.
Most meg a papnevelő intézetekre fáj a foguk.

Azt akarják, hogy tegye rá a kezét az állam
a szemináriumokra. Vagyis vegye azokat állami fel-
ügyelet alá, mert nem elég hazafias szellemben ne-
velik ott a jövő papjait. Sőt a pánszláv, pángermán
és oláh eszméknek is valóságos menedékvárjai a sze-
mináriumok.

E célra a „Budapesti Hírlap“-ot választották ki.
Legalkalmasabb medium. Pártoukivülinek mondja ma-
gát; de azért kacérkodik a katolicizmussal, kacér-
kodik a protestantizmussal, dicsériádatokat ír Appouyi
politikai tehetségéről s bámulja Hegedüs Sándort, a
nagy finánciert. A kisebb epigon lapok persze utána
zengenek.

De tessék tényekre hivatkozni uraim. Mert gya-
nusítani már nem elég! Legyünk azonban mindenek
felett tárgyilagosak. A kath. szemináriumok mindenben
virágos kertjei voltak a hazafiúi érzelmeknek. Ugyanott
nem egyet esóskoltak homlokán a muzsák, gazdagi-
tották ugyanott a nemzet szellemi termékét nem egy
érdemes munkával.

Ha a magyar történelem lapjait forgatjuk, azok
mindenütt a papság hazafiságáról beszélnek. Résztvett
ez a nemzeti életnek minden nyilvánulásában, annak
úgy jó, mint balsorsában. Egy rend sem vette ki
jobban a részét a közügyekből, mint épen a papság.
Aki ezt tagadja, az történetet hamisít. — Negyven-
nyolcban többen tették le a reverendát, mint a tógát,
hogy kardot kössenek oldalukra.

Most elég az, hogy valaki katolikus pap, már
ezzel hazafi is. Mert papnak lenni és hazafiúnak lenni,
egymástól elválaszthatlan. Származott bár valaki sváb,

tót vagy ruthén szülöktől, magyarrá lett papi öltö-
nyével.

De más fáj ezeknek a jó uraknak. Az fáj, hogy
a papság többsége nem liberális, hogy kevés még a
Roszvivók és Komlóssyak száma. — De a szemi-
náriumokban nem politikusokat, hanem papokat ne-
velnek. Mert az egyháznak állami (politikus) papokra
szüksége nincs.

A jozefinisztikus papság tudománya félszeg, egy-
házi érzülete pedig csekély volt. A generális szemi-
náriumok Beamter-képzők, de nem papképzők voltak.
Nevezhetnök azonban kadériskoláknak is. A túlságos
szabadság eldurvult erkölcsöket, hamis felvilágosodást
szült. A francia böleseleti irányzónak romboló hatása
meglátszott a papságon is. Ez időtájt még szabadkő-
mives papok is voltak.

A gallikánizmus a francia forradalomhoz veze-
tett. Hogy a jozefinizmussal odáig nem jutottunk, az
magának a rendszer bukásának köszönhető. — A né-
met kulturbare szintén állami papokat akart nevelni.
De szándéka hajótörést szenvedett az egyház közik-
láján. Bismark mégis csak Caussába ment.

De ezzel legkevésbé sem mondjuk azt, hogy
itt-amott javítani nem kellene. Egy intézmény sem
lehet tökéletes e földön. Így a papnevelés sem. S
tényleg változott az idők folyamán. De lényegében
ugyanaz maradt, mint azt Szent Agoston szemináriu-
maiban feltealáljuk.

Még mindig sok a baj.

(Folytatás.)

Ilyenformán állunk az *anyanyelv* tanításával is.
Sok haszontalan, elavult dologra, módszertelen eljárásra
bukkanunk itt. Nem régen hallottam egy anyanyelvi
leczkét, melyben a következő esemény adta elő magát:

„No Jánoska, mondj egy mondatot!” De Jánoska nem mondott egy mondatot. Ferike sem. Istvánka a mit mondott, abban sem volt köszönet, mert nem olyan volt a mondat, a milyenre a tanítóbácsiuk szüksége lett volna. Volt is harag miatta. Pedig a tanítóbácsi nem mondotta sem Jánoskának, sem Ferikének sem Istvánkának, hogy neki milyen mondatra lett volna szüksége. Hát miért nem mondotta, miért nem jelölte meg a személyt, vagy dolgot, melyről mondatot kíván alkottatni; az alkotott mondatra vonatkozólag miért nem tett útbaigazító, helyesbítő kérdéseket, melyek segítségével bármely tanítványtól, bármikor olyan mondatot (illetőleg feleletet) nyerhetni, a milyenre éppen szükségünk van. Némelyikünk ily esetekben a magára hagyott tanítvány gyámoltalanságából származó zavart, idővesztéseget azzal szokta kikérteni, hogy a mintamondatokat szemléltető mondatokat egytől-egyig maga készíti s azonnal táblára is írja. Ezzel az intézkedéssel, igaz, időt nyerünk, de a tanítvány munkálkodását, az anyag elsajátításánál annyira szükséges és hasznos közreműködését nembögy elősegítenők, fokoznók, hanem mintegy szándékosan visszafojtjuk. A magunk, vagy segítségünkkel a tanítvány alkotta nyelvtani példák beletalálnak ugyan a feldolgozandó anyag keretébe, de nem ritkán *foenum habent in cornu*, azaz: hol egy, hol más oldalról kifogás alá esnek magyarosság tekintetében. „Már minthogy a magyar nyelvtani példák a magyarosság tekintetében esnek egy vagy más kifogás alá?” kérdé nagy csodálkozva, kedves hallgatóm. Biz' úgy! Ép olyan, vagy még olyanabb eset ez, mint mikor a szabót, cipészt formátlan vagy idétlen ruhában látjuk járnunk, vagy a paedagogusról azt tapasztaljuk, hogy neki vannak a legneveletlenebb gyermekei. Példát is idézhetek rá már t. i. nem a paedagogus neveletlen gyermekeire, hanem az elébb említett nyelvtanítási képtelenségeire. Minapában ugyanis egy nyelvtani u. n. mintatanítást szenvedtem végig. Egymást érték benne az ilyen mintamondatok: „Mit csináltak ti most? Én aludtam. Mi haza fogunk menni. Mi tanulunk stb.” (Magyaros nyelvrék germanizmusnak tekint a személynévmásnak a beszédben kellően gyakoribb használatát). Most vessünk egy futó pillantást e sajátságos ferde helyzet oka után. Nem bajos az igazi okra rájőnnünk. Meg is említem kellő tisztelettel. Hát a nyelvtanítás körül való buzgólkodás talán kissé elragad bennünket és elébb az elemi népiskolában, aztán a középiskolában, végül a tanítóképzőben, elébb magyarul, később latinul, németül — hogy a görögökről ne is emlékezzem — addig *névragozunk, igeragozunk*, addig rágódunk a tárgyalandó olvasmányok, a fordítandó gyakorlatok külső héján, addig törjük kerékbe a nyelveket, míg a magunk nyelve is kerékbe török s észre sem vesszük, hogy nyelvhasználatunk — egyikünk kisebb, másikunk nagyobb mértékben — hol német, hol latin kaptára formálódik, hogy élő-beszédünk most a ragok, majd a képzők, majd meg a mód-, időjegyek stb. nyomorítása miatt döcögössé, idétlenül hangsúlyozóvá válik. (Tisztelet a kivételeknek, kik magyarzat, iskolai beszéd, felelet közben is meg tudják őrizni a természetes folyékonyágú magyar beszédet.)

Hát az elemi népiskolai számtanításnál gyakran észleltető elavult, a tényleges viszonyoknak meg nem felelő u. n. gyakorlati példákrol mit mondjak? Avagy miért szokás

ezeket *gyakorlati*knak nevezni, ha nem azért, hogy a napi gyakorlati élet követelményeibe alkalmazkodnak. De ha nem alkalmazkodnak, ha idejüket multák, ha csak a könnyben igazuk, de a valóságban nem. No, hát járunk utánna, hogy a valóságban is igazak legyenek. Vegyük pontosan szemügyre a piaci arakat és szoktassuk ugyanerre tanítványainkat is. Népünknek mint östermelő népnek az ilyen igazán gyakorlati österetekre nagy szüksége van. S másfelől, vajjon mivel győződhetjük meg a nép gyermekét arról, hogy a számolástan *per eminentiam* gyakorlati tudomány, ha nem azzal, hogy a gyermekek ilyenmő östereteit éppen a napi gyakorlati életből vett esetek megfejtésével gyarapítjuk. De menjtük már a jelen cikkem elején említett

VI. számú vádpont alaposágát feltűtető esetekre.

1.) Egyik sablonosságuk tekintem sok tanítóársannak azt a szokását, hogy a *célt a lecke legelején kitzüti*. Hogy tanításommal minő célt akarok elérni, a felül magamnak miudenesetre tisztában kell lennem. Kijelölhetem a célt leckeutemben olvasóm (birálóm) kedvéért is, hogy jóelőre tájékozva legyen felőle. Ugyanezt tehetem, mint serdülő vagy felsőbb intézeti növendékek tanítója is. Dehogy a cél kitzítésnek elemi népiskolás növendékeim kedvéért és éppen a tanítás legelején is okvetlenül meg kellene történnie: ezt egész bátorsággal kétségbevonom. Megesnek benne, ha az ütközet kezdetén ki kellene dobolnunk, avagy trombitálnunk a csatatervet, hogy róla a legutolsó közlegény is tudomást szerezzen. Erről a közlegénységnek legfőlebb annyit kell tudnia, mint a *Három Kázmér*-beli újoncnak, t. i. hogy: „*Lüvök, kapitány uram.*“ A többi a hadvezetőség dolga. A tanítással elérendő cél előzetes közbirrő-tétele legfőnnebb akkor van helyén, ha növendékeinél már az előző óra végén nyilvánvalóvá lön, hogy a mostani tanulással hova fognak kilyukadni. A célnak minden esetben való kitzítése: *sablon*.

2. *Egy másik sablon*, melybe nem ritkán belebotlunk a *karban való feleltetés alkalmazása derűre-borúra*. A karban való feleltetés nem rendes, hanem csak kivételes elkészítés meg föltalálómódja az elemi népiskolai I. II. osztályos növendékek szellemi táplálékának. Nem olyan egyetemes szer ez, mely a tanítás alkalmával fejét felűtő minden apróbb-nagyobb nyavalyából menten kigyógyítana. Nem is olyan egyetemes emelőgép, mely a tanítás tengelyig stűyedt szerékert minden bolond kátyuból azonnal sima útra segíténé. Pl. a tanító munkához akar kezdeni: „Ide figyeljetek gyermekek!” De a gyermekek nem figyelnek oda, hanem szanaszét tekintgetnek. „Nó most gyermekek, a *Balkán fe' sziget országairól* ezeknek *felületi viszonyairól* tanulunk.“ „*Miről tanulunk Ferike?* Ferike hallgat. Joska detto. „*Elmondom még egyszer.*“ És elmondja még egyszer. *Miről tanulunk most Ferike?* Felelet: „*Most a Kalán fe' sziget.* . . .“ E sikertelen kísérlet után a cél még egyszer kitzütetik, elébb néhány képesebb (mondjuk *figyelmesebb*) növendéktől, aztán pedig vagy kétszer-háromszor karban elmondatik. S miután *igy minden baj elenyészett*: vidáman és biztosan haladnak tovább. — Egy másik példa. „*A hős nyulacska*“ című olvasmányt tárgyalom tanulság elvonása céljából. Egy sor megfeleltő kérdéssel rávezetendők lennének a gyermekek az olvasmány ama tanulságára, hogy: a *szülék szeretetét* meg kell érdemelni. Befejezésül pe-

dig azt az elhatározást kell támasztani a gyermekek lelkében, hogy szülőik szeretetét megérdemeljék. Ám e rábírás kissé bosszas, fáradságos szakmunkát követel. Ellenben sokkal rövidebb és könnyebb munka, szájába adni a gyermeknek a következő szöveget: „*En arva igyekszem, hogy szülőim szeretetét megérdemljem.*“ „*Mire igyekszel te? Te is. Te is!*“ *Mondjátok karban! És mondják karban.* De hogy aztán valósággal igyekezzek-e, az nem a tanító-bácsi dolga, különben, hogyné igyekeznének, mikor maguk is készséggel és mindnyájan és többször mondják (a tanító-bácsi felhívására t. i.). Mi ez, hanem sablon?

(Folyt. köv.)

Tarlózás.

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedégeti: *Kovács Gyárfás.*

(Folytatás.)

IV. Plébánia k.

B., Szamosujvár. — A latin szert. plébánia. — Initia et progressus Ord. Seraphici in neoerecta hac civitate Szamosujváriensi.

A szent Ferenc-rendi szerzeteseknek Szamosujvár való letelepedését, mint látók, az örmény clerus ellenezte, — mert talán féltette hitsorsosaira való befolyását, sőt még szertartását is a barátoktól. A nép és maga a városi tanács is nem a legnagyobb rokonszeuvel fogadta a szerzetesek bejövetelét, bár voltak olyanok is, kik szentFerenc-rendjének megtelepedését kedvezően fogadták. Szóval, a betelepítés ezen ügye erős hullámokat vert fel és a pártoskodás tüzeit is telélesztette.

Ezen annyira felzavart körülmények s a barátokat elnyomni akaró hallatlan fondorlatok Botár Joachim Provincialis tudomására jutván, ez, lázongástól is tartva, a telzúdult kedélyek lecsillapítására ismét megjelenik Szamosujvártól a tanács elé idéztetve mindenekelőtt bemutatja azon királyi okiratot, mely a barátok betelepítését engedélyezi. Ezen okirat tartalmát a tanácsbeli urakkal örmény nyelven a szerzet-betelepítő Dániel Todor úr ismertette meg. Bezzeg leve nagy zaj és háborgás erre. „His lectis — mondja szószertint a Domus Historia — vidisses diversos a se audientium animos ad dissentiendum promptos — Reluctantium rationibus convincendis. Cum diu inhaerent, quidam e Senatoribus, nomine Novák, subito exclamavit: Eresszük, ne eresszük! Ezek már benn vannak, ki nem mennek, melyre nézve jobb, hogy acceptáljuk őket.

Ezen érvelésre a kedélyek lecsillapodva s a provinciális megköszönve az ügy jobbrafordultát, övéi befogadtatását ismét ajánlotta a tanácsnak.

A barátok az örménységgel nyélbe ütven dolgukat, a következő 1743-adi évben két udvari tisztviselő küldetik ki a bevezetés alaki végrehajtására. Botár Joachim provincialis nem lévén jelen, őt Potyó Sándor kolozsvári gárgyán képviselte, két ünnepélyesen be is vezettek a már átadott telekre és birtoklásába.

Ezen ünnepélyes beiktatás ellen senki sem tett kifogást, sőt szívélyesen gratuláltak a szerzeteseknek. Egyedül az örmény klerus volt az, ki vizketegyelkü gyűlölségénél fogva — bár külsőleg nagylelkűnek mutatta magát a stola és misedijak kevésbé miatt olyanokul tekintette a szerzet-

teseket, mint Joab Amasa-t. (Dixit Joab ad Amasam! Salve mi frater. Et tenuit manum dextera mentum Amasae, quasi osculans eum. Porro Amasa non observavit gladium, quem babeat Joab, qui percussit eum in latere, effudit intestina ejus in terram. II. Reg. 9—10.)

Szóval hadilábon állottak az örmény papság és szt. Ferenc-rendiek egymással.

Ezek szerint, — mint már olvasók is, — az itteni szerzetesek háznak legelső és leghathatósb patronusa és alapítója volt nagyságos Dániel Todor kir. tanácsos örmény főúr. Gyakorolta pedig ezen áldozatkészségét, pátronusságát e jótékony főúr egy vele történt csodás esemény hatása alatt. T. i. Súlyos betegségtől sujtatva szentFerenc atya és Alkantarai Péter közbenjárását kérte és tiszteletükre e szent szándékból misét mondatra — mise végén éppen áldásadaskor betegségéből felgyógyult. — „Ez a nagy úr, kiről a helybeli szentFerenc-rendi atyák azt mondták, hogy „az Ég adta nekik ezen ezerekből kiválogatott férfit — 73 éves korában 1782 április 12-én hunyta be szemeit örökre.“*)

Ezen Dániel, másként Chêngánosz Todorra a szamosujvári szerzeteseknek mindig hálával kell gondolniok; mert ha ő telket nem ajándékoz számokra, nehezen történt volna meg azok betelepítése Szamosujvárra, kivált, midőn, mint látók is, ellentük volt az örmény klerus.

Ily fontos levén a telekadományozás az itteni barátok jövőjére, azért nem lesz érdektelen, ha az adománylevél szövegét szószertint ide másolom a következőkben:

Ego infrascriptus pie et grata mente recogitans ac in dies prae oculis habens Rectorum Patrum Transilvaniae titulo S. Regis Stephani Hungariae ord. min. S. Francisci strict. obs. zelum et studium erga animas a semita peiore reducendas, ac in via salutis stabilendas, a nemine rogatus, aut requisitus, sed motu proprio ac devotione qua feror ergo religionem Seraphicam ac praetitulatum Provinciam, fundum meum proprium una cum aedificiis in eo extractissimis oppido armeno Szamosujváriensi et quidem in platea, vulgo Toderás-utca nuncupata, existentem, et in vicinia ab una parte domum Dni Andreae Fesser, ex altera vero Gregorii László habentem, irrevocabiliter ab omni jure, quo per me et apprehensus, et de praesenti possideturi do et contero cum adjuncta obligatione intertenendi unum ex patribus et simul fundatione certa oratorium vel ecclesiam in oblato fundo erigendi ad majus Dominorum Civium et animarum Armeno Szamosujváriensium spirituale solatium, ac in fide Salvatoris Nostri Jesu Christi Stabilimentum. In quorum fidem praesentes has futuro pro testimonio extradas sigillo meo manusque propriae subscriptione corroboravi. Signatum in oppido armeno Szamosujváriensi die 20. 7-bris 1742. Theodorus Daniel, Judex Primarius.

Ezen Cessionalis levélről azt jegyzi meg a Háztörténet, hogy „originale habetur in conservatorio A-Carolinensi certum Libello Consensus Regii.“

Dániel Thodorhoz hasonló — bár kisebbsérvű jótékony-ságot fejt ki Markovics András is, ki a szerzet iránti kegyeletes tiszteletének azzal adott kifejezést, hogy nem messze a Dániel-féle telektől, egy telket ajándékoz, melyet Dániel Thodor apostoli sindikus elfogadva, kieserélt az általa adott telek tőzsomdszédságában fekvő egy másikkal s így a szerzet belső telke meglehetősen megnagyobodott.

*) Szamosujvár Irásban és Képekben. 48. lap.

A szerzet emez adományok következtében beltelkes — és a Daniel — félén háztulajdonosá is lévén, azon szerencsés helyzetbe jutott, hogy már egész szilárd alapokra vetette meg lábát és véglegesen szervezkedett is „Residentia” cím alatt. Ezen új residentianak, (mely később, mint látni fogjuk, Conventté nőtte ki magát) — legelső előllője, praedicensense tisztelendő Ponori Anaklét atya lett, 1749 szept. 13-án foglalván el új állomását. Ezen férfi jeles tulajdonságait és nemes munkásságának irányát és célját következőkben jellemzi a Háztörténet (p. 24.):

Placuit Ordini in Proto Residentem R. P. Anacletum Ponori institere linguae Valachicae gnarum, pro morum integritate, affabilitate verborum cunctis charum et acceptum qui obtento Praesidentatu nihil magis cordi habuit, quam saluberrimis Verbi Divini preconiis, exhortationibus Doctrinam Catholicam proponere, peccatores ad vitam virtutis reducere, infirmos atque moribundos visitare, monita salutis dare. Pluribus aliis his consimilibus aeterno praemio dignis virtutibus vir religiosissimus et Apostolico zelo clarissimus refusit. Duodenum, quibus diversis vicibus praefuit annis: operam suam in promovenda Residentiae structura desiderari non patiebatur etsi plurimis spiritualibus, ac oeconomicis novus hospes destinaretur curis, nihil tamen intentatum reliquit ut Ecclesiae saltem fundamenta jacta viderit Divi Servi Dei Petri de Aleantara, a provinciali Joachimo ut Provinciam hanc Stephaneam in adversis tutare, electi Honoribus dicentur. (p. 24.)

(Folyt. köv.)

A gy.-fehérvári papi szentgyakorlatokon résztvettek nevei.

- Agoston Lajos, lelkész Szarvaskenden.
 Albert Ferenc, gymn. tanár Brassóban.
 Albert István, káplán Gyergyó-Ditóban.
 Avedik Lukács, főesperes pleb. Erzsébetváros.
 5 Bagoly Mihály, kápl. Gyergyó-Athaluban.
 Bakk Endre, plebános Vizaknán.
 Dr. Balázs Endre, theol. tanár Gyulafehérvárt.
 Balázs Ferenc, pleb. Nagy-Szeben külvárosban.
 Balogh József, cerimoniárius Gyulafehérvárt.
 10 Baráczy Albert, alesperes fegyhazi lelkész Nagy-Enyeden.
 Bálint András, lelkész, Harasztoson.
 Bálinth György, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 Bárány Lukács, főesperes-plebános Szamos-Ujvárt.
 Beke Antal, kanonok Gyulafehérvárt.
 15 Dr. Bilinszky Lajos, képezdei igazgató Nagy-Szebenben.
 Bors László, plebános Imecsfalván.
 Buday János, curatus Lupényben.
 Buslig József, gymn. tanár Brassóban.
 Butyka Sándor, plebános Borbándon.
 20 Csató Ferenc, plebános Tövisen.
 Csiky János, főesperes-pleb. Zalathnán.
 Csiky Miklós, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 Csiszér Adám, lelkész Apa-Nagyfaluban.
 Czibalmos József, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 25 Dávid Sándor, lelkész Csicsó-Kereszturon.
 Décei Péter, c. főesperes pleb. Besztercén.
 Dombó Lajos, gymn. tanár Maros-Vásárhelyt.
 Dóczy András, lelkész Bánfi-Hunyadon.
 Eröss József, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 30 Esztégár Gergely gymn. tanár Szamos Ujvárt.
 Fábian Sándor, nagyrépost Gyulafehérvárt.
 Dr. Fejér Gerő, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 Ferenczy Lajos, plebános Kajántón.
 Flori József, lelkész Jobbágyfalván.
 35 Fuchs Gusztáv, kápl. Brassóban.
 Gábor Mózes, lelkész Magyar-Fenesen.
 Gál Miklós, lelkész Türben.
 Georgievits Sándor, plebános Kudzsiron.
 Gergely Ignác, kanonok Gyulafehérvárt.
 40 P. Govrik J. György, mechtarista, káplán Erzsébetváros.
 Dr. Gyárfás T. István, gymn. tanár Brassóban.
 György Lázár, káplán Székely-Udvarhelyen.
 P. Hassák Vidor, minorita gymn. igazgató Kézdi-Vásárhely-Kantában.
 Hellmuth Ignác, plebános Nagyágon.
 45 Incze Domokos, káplán Gyergyó-Szt.-Miklóson.
 Imets F. Jákó, kanonok plebános Gyulafehérvárt.
 Kalapács Jmre, lelkész Ehedén.
 P. Karda István sz. F. r. szerzetes Sebeshelyen.
 Karácson Márton, c. főesp. gymn. igazgató M.-Vásárhelyt.
 50 Kiss Gusztáv, kanonok igazgató Nagy-Szebenben.
 Kiss János, káplán Kolozsvárt.
 Kolin István, plebános Mező-Sámsondon.
 Kocsag Izvácz lelkész Lengyelfalván.
 P. Korbuly Ignác, sz. F. r. szerzetes Gyulafehérvárt.
 55 Dr. Kóródy Péter, theol. tanár Gyulafehérvárt.
 Kovács Gyárfás, lelkész Deés-Aknán.
 Kovács Lajos id. lelkész Felvincen.
 Kovács Lajos, főesperes-plebános Tordán.
 Kovács Simon, kanonok Gyulafehérvárt.
 60 Lány Gyula, plebános Hátszegen.
 László János, plebános Radnóton.
 Lázár Antal, lelkész Alsó-Járában.
 Lázár Mór, áldozár Piskiben.
 Lestyán Lajos, plebános Topánfalván.
 65 Lőrincz Sándor, plebános Kapnikbányán.
 Dr. Lukács Antal plebános Abrudbányán.
 Magdó Mihály, exp. káplán Maros-Ujvárt.
 Máthé István, lelkész Baróthon.
 Medgyesi János, káplán Kolozsvárt.
 70 Melczér Károly, káplán Nagy-Szebenben.
 Miklós Albert, plebános Magyar-Láposon.
 Miske Gyula, lelkész Hunyad-Dobrán.
 Molnár Dezső, káplán Debrecenben.
 Müller Ede, praelátus apát-plebános Brassóban.
 75 Nagy Antal, káplán Gelenécn.
 Nagy Ignác, lelkész Abosfalván.
 Noszkó Albert, káplán Gyergyó-Szt.-Miklóson.
 Oláh Károly, lelkész Kaálban.
 Olti Mózes, gymn. tanár Maros-Vásárhelyt.
 80 Orbán Dénes, káplán Gyergyó-Ujfaluban.
 Paál György, lelkész Bálványos-Váralján.
 Pál Antal, regens gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 Pál Kálmán plebános Hosszúszóton.
 Pál István, c. kanonok, referens Kolozsvárt.
 85 Páskó Antal, lelkész Offenbányán.
 Pap János, alesperes-plebános Kőszvényes-Remetén.

- Papp Tódor, káplán Szamos-Ujvárt.
 Péterfi Lőrinc, lelkész Hodoson.
 Prokucsek Samuel, árvaházi igazgató Nagy-Szebenben.
 90 P. Pucher Anaklét, sz. f. r. szerzetes Gyulafehérvárt.
 Rác István, alesperes, plebános Szász-Régenben.
 Rancz János plebános Csik-Nagy-Boldog-Asszonyon.
 Rass Károly, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 Rettegi Géza, gymn. tanár Maros-Vásárhelyt.
 95 Rettegi József, plebános, Atylán.
 Riskó László, alesperes pleb. Jobbágytelkén.
 P. Sánta Angelus, sz. f. r. szerzetes Vajda-Hunyad.
 Sánta János, plebános Magyar-Igen.
 Simon Sándor, lelkész Oláh-Láposon.
 100 Sneff József, plebános Verespatakon.
 Steinbauer Ferenc, lelkész Erzsébetvároson.
 Steinicz Ede, c. kanonok spirituális Gyulafehérvárt.
 Szabó Elek, lelkész Udvarh.-Pálfalván.
 Szabó György, ujmisés Gyulafehérvárt.
 105 Szánthó István, lelkész Tekében.
 Székely Károly, káplán Petroszény.
 Szigethy István, lelkész Egrestőn.
 Szigethy Gyula, lelkész Maros-Ilyén.
 Szilveszter Ferenc, káplán Gyulafehérvárt.
 110 Szóts János, lelkész Szerdahelyt.
 Takó Béla, lelkész Maros-Portuson.
 Tamási Aron, kanonok Gyulafehérvárt.
 Tamás István, káplán M.-Vásárhelyt.
 Tódor Imre, káplán Gyó-Szárhegyen.
 115 Tóth István, tanár N.-Szebenben.
 Toldalagi Sámuel gróf, káplán Segesvárt.
 Tözsér László, lelkész Csértés-Hondolón.
 Ucsnai István, katonai káplán Gyulafehérvárt.
 Dr. Ujfalusi (Tódor) József, kanonok rektor Gy.-Fehérvárt.
 120 Dr. Vass Albert, theol. tanár Gyulafehérvárt.
 Wartha Xav. Ferenc, actuarius Gyulafehérvárt.
 Wassylkiewicz Viktor, gymn. tanár Csik-Somlyón.
 Zlamál Agoston, gymn. tanár Gyulafehérvárt.
 124 Zsigmond András, katonai káplán Sopronban.

talán utoljára — felmentem a magaslaton fekvő ódon várba, hogy a vártoronyból pillantsak végig s legeitsem szemeimet és lelkeket a gyönyörű püspöki városra. Késő ősz vala, hűvös szél sülvöltött végig a vidéken s tépte le a megsárgult leveleket a fakó lombokról . . . és ime itt feküdt melázó tekiutetem előtt drága szülőhelyem, hosszan elnyújtózkodva a gyönyörű síkságon; a lenyugvó napnak egy fényes sugára bearanyozá a templomok tornyát s vérpirosra festé a házak fedelét. Huszonkét év emléke éledt fel bennem! Istenem, szép idő vala ez, telve gazdagsággal, a gyermek kor poézisével, az ifjú kor reményeivel és vágyaival. És mindez sokkal barátságosabbnak tetszik, ha a mult szelid fátyolán át szemléljük; a megtett út is sokkal kedvesebb, midőn annak fáradsalmain már tüleztünk; hiszen nem látjuk, nem érezzük többé az éles kavicsokat, most csak a rózsabokrok tüneke fel előttünk melyek egykor annyi örömet okoztak; a porond, a melyen át verejtékezve vergődöttünk, most festői vonalt képez a nap-sütötte vidéken; a szűrő tövisek, melyek lábunkat megbetűttek, most szétlő mozgatott virágokként himbálódznak . . .

A néhány húszlátogatással csakhamar kész valék s az indulás órája közelgett. Nehezemre esett az igazi műzisével készült szobántól — bajdan a püspöki lakáshoz tartozott — való búcsú; vajjon minő szegényes kápláni szobácskát fogok helyette kapni? Tekintetem az ivetes ablakon át az utcára esett. Vidám gyermekesereg játszadozott. En is hajdan játszottam. Boldog arany kor! A szobám mellett levő kápolnában még egy forró imát rebegék — s aztán ki a vasnt-hoz, az új jövő elé!

Utam rövid vala. Csakhamar megérkeztünk. Elfogultan, szinte félnéken cseppet sem a plebánián; midőn az ajtó megnyílt, egy hatalmas kutya szökött előm, de nem ellenséges indulattal, hiszen reverendám barátot sejtetett vele, habár még ismerősök nem valánk. Szegény jó Bodri! csakhamar jó barátok levénk. Azonnal bemutatkoztam principálisomnál, ki egyuttal kerületi esperes vala s aztán jól megtermett nővérenél, a háznak aligha legutolsó személyiségénél. Minden további hosszas ceremonia nélkül ilyenformán barmadik káplánnak installálva valék teljes ellátással és 120 frtyi készpénz fizetéssel s azt hiszem, hogy ezen fejedelmi fizetés által az Ur újonnan szentelt szolgája szertőlötti fényezésének eléggé útja vala vágva.

4. Az első iskolai óra.

Más nap reggel 6 órakor szentmisét mondottam. Ez volt legelső funkcióm. A jámbor lelkek, kik azon jelen voltak, ugyancsak figyeltek minden mozdulatomra, hogy alkalom adtával felőlem alapos bírálatot mondhasanak — egy új káplánnak ezen mindig át kell esnie; — mivel azonban — úgy látszott — egyelőre halás és feldolgozásra méltó anyagra nem igen akadtak, a végleges döntést az első predikációra halasztották. Volt azonban már káplánkodásom legelső napjára egy más, ha nem is nyilvános, de hivatalos és nem kevésbé fontos feladatom: az első iskolai óra. Egy felsőbb osztályban s az elemi iskola két első osztályában való hit-tanítás vala reám bízva. Principálisom az első leányosztály felé vitt első sorban; „ez a legkönnyebb, nem ad sok munkát,“ mondá; ebbeli véleményét azonban aligha irnám most alá. Beléptünk; fiatal, tüde és kíváncsi gyermekarcok mosolyogtak felém. Az irgalmas nővér — ezek vezették az iskolát — a főesperes úr s a mögötte fé-

T Á R C A

Képek egy fiatal pap életéből.

(Folytatás.)

3. Az első állomás.

Nem sokáig lehetett primiciám örvendéses ünnepsége felett ábrándoznom. Már néhány nap múlva megérkezett a nagy pecsétű püspöki levél, mely káplánná való kineveztetésemet hozta. X . . . be rendelt püspököm, hol mint gyermek sokszor fordultam vala meg s hol igen kedves ismerőseim laktak.

Most már búcsuzni kellett; ami bizony nem oly könnyű dolog kiváltképen egy olyanra nézve, ki egész életén át alig mozdult ki szülővárosából a ki lelke egész hevével a regényes fekvéstű hazai földjéhez ragaszkodik. Még egyszer —

lénken lépdelő új katecheta elébe lépett; bemutatkozunk; aztán a főesperes úr egy beszédet intézett a gyerekekhez, melyben szorgalmat, jó viselkedést s a katecheta úr iránt való engedelmséget és bizalmat ajánlott a leánykák figyelmébe s a megkezdendő munkára Isten áldását kérte. Erre megfordult s az iskolateremből kiment. Az irgalmas nővér meg a terem legszélső szegletébe retirált s így a harctéren egyedül valék. Már most mihez fogjak, min kezdjem? Példás csend vala; harmine szempár irányult reám. Elvégre s én vagyok itt a legelső személy gondolám magamban; nekem kell tehát a kissé hosszúra vált csendet megtörsz. Azt kértem legelőre, hogy eddig mit tanultak, meddig haladtak. Az irgalmas nővér szolgálatképen állott elé, megmutatta a katechismusból átvett részletet, átadta nekem a tankönyvet s ismét visszamenekült szegletébe, hol írásbeli dolgozatokkal kezdett babrálni. Felszólíték egy leánykát s azt a kérdést intéztem hozzá: Mi az Isten? Szereucsemre egy az első helyen ülő leánykához szólott a kérdés s így a felelet is szóról-szóra hiba nélkül hangzott: Isten önmagától való legökéletesebb szellemi lény stb. stb. A gyermek kötelességét megtette; most a sor ismét rajtam volt. A leányka tiszta szemei várakozással valának reám fű gesztve, mintha azt várta volna, hogy szorgalmat minő újabb próbával kell igazolni. Újabb kérdést kell tehát adnom; de ez nem ment olyan könnyen, mint a gyereknél a felelet. Nagyon is éreztem, hogy a kate egyszerű kikérdésével és felmondásával nem szabad megelégednem, hogy nekem is kell valamit beszélnem, hogy mindenekelőtt annak az első kérdésnek feleletét — mely csupa dogmatika és filozófia — bővebben meg kell magyaráznom, szóval érthetővé tennem. Még eddig sohasem tartottam katechesist. A felügyeletekre bizott gym. tanulóknál elég alkalmam volt arra, hogy a gimnastárgyakban meglehetősen tájékozottságot szerezsek magamnak, s ha valamelyik deákomnak széptani értekezést, görög fordítást vagy valami komplikált számtani feladatot kellett készítenie — mi neki sehogyssem sikerült —, azonnal kész voltam rajta alaposan segíteni és csodák csodája! ezeknél a kis leánykánál teljesen fennakadtam. Ha valamelyik kolégám Sz. Tamásnak „De Deo uno et trino“ traktatásáról diszputációba vont volna, megállom a helyemet; ugyan miért vala oly nehéz ezt a témát gyerekekkel tárgyalni. Azon kezdtem gondolkodni, hogy a theol. előadásokon hallott és tanult dogmatikából vajjon mit tudnék értékesíteni, de semmi alkalmaszerű sem jutott eszembe. Most már a gyermekek gondolkodási és felfogási módjához alkalmazkodva iparkodtam a tételt magyarázni s v. n. szokratikus módszer szerint akartam a gyerekeket az elvek megismerésére vezetni; de éppen az elleukező történt: a kis lányka a kateből bemagolt feleletet elmondta ugyan, de az általam feladott, várt és szuggerált felelettel egyáltalán késett; mindig más egyéb következett, mint a mit vártam s meggyőződéseim szerint — elég bölcsen készítettem elő. Újból meg újból szétszakadt a dialektikus láncolatnak összetartó szeme; ha egy gondolatmenettel már jól előre haladtam, egy oda nem tartozó kérdés ismét kihozott a rendes kerékvágásból. Mihelyt a kateből kérdeztem, karikacsapásra ment a dolog; ha azonban metodikám szerint kezdem eljárni, iszonyatosan furcsa feleleteket kaptam válaszul. Elvégre is a dolog csaknem mulattatóvá kezdett válni, annál is inkább, mivel eszembe jutott, hogy az iskola

a naiv gyermekbumornak igazi kincses bányája; de nem igen volt kedvem ezen bumornak élő áldozatává válni. A gyermekek — úgy látszik — nem értettek engem; előttem meg a gyermekek gondolkodási módja és nyelve vala teljesen idegen, így hát nem tudtunk kölcsönös megállapodásra jutni. Ugy magamban bosszankodva a sok „szamárgyerek“ felett — habár lelkiismeretem elég hangosan sügta, hogy ki tulajdonképen a „szamárgyerek“ elvégre is más eszközhöz fordultam. Egy beszédet intéztem hozzájuk, melyben a leánykák szorgalma felett való örömemnek adtam kifejezést s egyuttal őket tovább; kitartásra buzdítottam. Az irgalmas nővér, kinek felszólalásom közt való gyanús mosolya nem kevésbé növelte zavaromat most telém sietett s eléggé máliciosus hangon így szólott: „Nemde, tiszteleudó ur, a kicsinyeknél nagyon is le kell ereszkedni?“ Atertem a nővér szavait s jól megjegyeztem magamnak. Átlátam, hogy így haladni nem lehet s hogy itt egy olyan munkássági tér nyílt meg előttem, a melyen csak kontár valék s így még sok tanulni valóm akad; s az ilyen lecke mindig szerfölött üdvös hatású. A fiatal pap többé kevésbé dölyffel meg az alsó iskolába; ő mindent tud. Pedig ezen dölyf s a tanítói gyakorlat közt óriási mélység van s ez a mélységet csak a gyermek- és nép lelkiületének buzgó tanulmányozása, gondos megfigyelése és gyakorlat által lehet időmultával elenyésztetni. A legközelebbi alkalomkor a nővért kértem meg, hogy a kátét magyarázza; én meg a jóakaró hallgató szerepére utalva csak egyes kérdéseket kockáztattam. Odahaza állandóan tanultam, az előadásokra lelkiismeretesen készültem. A felsőbb osztályban persze könnyen ment a dolog. Magától értődik, hogy nem igen szerettem volna hallani, hogy odahaza miképen referáltak az én kis leánykám az új katecheta beköszöntő előadásáról.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök úr ő méltósága**, mit részvétellel közlünk, gyengélkedik s így orvosa tanácsára a f. hó 21-re tervbe vett hazatérése elmaradt. A tavaszi bérmauton kapott tüdőhurttjából nem gyógyulván ki teljesen, előrelátólag egy pár hétig még Trencsénmegyében maradt nővére, fm. Hohenlohe Sarolta hercegné nyaralójában. A méltóság régi kezelő orvosát hívatta magához Bécsből, ki friss levegőn való tartózkodást és föltétlen kíméletet írt elő. — Kérjük az isteni Gondviselést, hogy adja vissza egészségét ő méltóságának, hogy minél előbb visszatérhessen székébe.

— **Szentgyakorlatok** E hó 22—26-áig tartott papi szentgyakorlatok a legnagyobb rendben és buzgósággal folytak le. Ft. Bán y i k I g n á c jezsuita atyának Loyola Sz. Ignác szellemében tartott kitünő elmékedései és considerációi az ember végcéljáról, a papi állás fenségéről és kötelességeiről megértettek, felemeltek és buzdítottak mindnyájunkat. Vajha az Ég ráuk nézve azokat gyümölcsözőkké és áldásaikban maradandókká tenné. — A naponkinti csendes misét Fábian Sándor nagyprépost úr tartotta a Veni Sancte val és Tedeummal együtt s ugyanő áldoztatta meg péntek reggel az összes papságot. A szentgyakorlatok befejezése után a püspöki aulába vonult a papság, a hol a nagyprépost úr mondott

köszönetet a jó atyának buzgó fáradozásaiért. — Fájdalommal nélkülöztük ezeket kegyes főpásztorunkat, kinek buzgósága, példaadó részvétele mindig jótékony hatással van. A papság mindazonáltal üdvözetet küldött ő méltóságának és főpásztori áldását kérte buzgolkodásaira. Ő méltósága erre a következő választ küldötte: „Méltóságodnak (Möller praelátus úrnak szól) az egybegyült testvérek nevében küldött üdvözetét szívből megköszönve és imáikkal egyesülve, szeretettel küldöm a távolból főpásztori áldásomat buzgó, áldozatkész törekvéseikre. Majláth.“

A szentgyakorlatokon részt vett összesen 124, pap, kik a püspöki palotában és a két szeminárium-ban voltak elszállásolva. A csik-somlyói szentgyakorlatokon megjelent 109 pap s így leszámítva a szerzeteseket és más megyebelieket a 310 megyei papból 220-an részesültek ez évben a szentgyakorlatok áldásaiban.

— **Kouverzió.** Megtértek 1898 év január havában Turbau: 1. *Farkas Ferenc*, két kis fiával, *Ferenczel* és *Sándorral*, a kálvin felekezetből január 2; 2. *Kolozsvári Samu* 29 éves a kálvin felekezetből január 16-án; 3. *Kolozsvári János* 27 éves a kálvin felekezetből jan. 16; 4. *Kis Jánosné, Jakab Anna*, a kálvin felekezetből, jan. 16-án; 5. *Bányai Józsefné, Jakab Klára*, komjátszegi, a kálvin felekezetből jan. 16-án; 6. *Orbák István*, Tur, 27 éves az unitárius felekezetből 1898 év febr. 6-án, Hom.-Karácsonyfalván folyó hó 14-én *Puskás Anna* 20 éves leány az unitárius vallásból, — Zomborban folyó hó 21-én *Vékony Éva* 35 éves férjese asszony kiskoru leány gyermekével együtt az ev. ref. felekezetből az egyedül üdvözítő róm. kath. hitbe visszatértek. A hitvallást Szekeres János h.-karácsonyfalvi r. k. lelkész kezébe tették le.

— **A papnevelő intézet** igazgatósága tudatja a növendékekkel, hogy a VII. és VIII. oszt. növendékeknek szeptember hó másodikán a déljéig, a theologusoknak pedig harmadikán a déljéig kell az intézetben megjelenniük.

— **Hálás köszönet.** Méltóságos gróf Zichy István úr és főúri családja a felvinczi plebánia templomnak egy szép tégér kazulát és egy gyönyörű albát ajándékozott. Fogadják kegyes adományaikért halás köszönetemet a nyilvánosság terén is. *Retribuere dignare Domine bonafacientibus propter nomen Tuum vitam aeternam!* Kovács Lajos, felvinczi lelkész.

— **Halálozások.** Altorjai *Apor Gábor* báró, az ő felsége személye körüli minisztérium államtitkárja, f. hó 19-én Badenben régi betegségében meghalt. Az elhunyt államtitkár 1851. ápril 12-én született Bécsben. Iskoláit Kalksburgban és Kalocsán a jezsuitáknál, és a budapesti egyetemen végezte. Mintan egyéves önkéntességi eszteudéjét leszolgált, egy tüzérezrednél aktíváltatta magát, majd Háromszék megyében a közigazgatási pályára lépett. Itt először jegyző, később szolgabíró volt. Nemsokára ezután érdemei elismerésül főjegyzővé, utóbb alispánvá választották. Ezt az állást 1891-ig töltötte be, a mikor Nagy-Küküllő megye főis-

pánjává lett. Négy évig ült Apor báró e megye főispáni székén s ez idő alatt oly nagy szervező és adminisztratív tehetségének adta tanujelét, hogy távozását, midőn ugyanis őfelsége a személye körüli minisztérium államtitkárává nevezte ki, a megyében mindeki sajnálta. Új állásában sem maradt sokáig. Súlyos cukorbetegsége már régóta megakadályozta abban, hogy bivatását teljesen betölthesse, de mindazonáltal mindvégig remélte, hogy baja jobbra fordul s életét továbbra is a közeletnek szentelheti. Apor báró 1882 május 6-án vette nőül erdődi Pálffy Fidelina grófnőt. E házasságból hat gyermek származott. A legidősebb Apor Sándor báró most tizenöt éves, a legfiatalabb Henriette baroness csak öt esztendő. Apor báró hitű katolikus volt. Mint alispán többször minisztrált. A segesvári szép templom az ő főispánságának köszöni létét.

Petheőfalvi *Uzovits Pál* es. és kir. kamarás, főrendiházi tag, az Uzovits-család utolsó férfi sarja folyó hó 20-án Petheőfalván elhalt. A boldogult rokona volt püspök úr ő méltóságának, menyiben II. Majláth Györgynek Uzovits-leány volt a neje. — Temetése általános részvét mellett ment végbe 22-én. s azt ő méltósága végezte. Nyugodjanak békességben!

— **Tanügy.** 1. A csik-somlyói r. k. tanítóképző-intézetben gróf püspök úr ő méltóságának f. é. aug. 2-án 3258 sz. a. kelt magas leirata erejénél fogva a IV-ik évfolyam megnyitvatván, midőn e nagy fontosságú új intézkedést köztudomásra adom, értesitem a szülőket és a tanítóképző III. évfolyamát végzett tanítónövendékeket, hogy mint rendező növendékek kötelesek szeptember 1-én a megüült IV-ik évfolyamra beiratkozni és azt szabályszerűen végezni. Ebből kifolyólag senki segéd- vagy gyakorlótanítói állást el nem foglalhat a IV-ik évfolyam elvégzése, az oklevél megszerzése előtt. 2. Hasolólóképen köztudomásra hozom azt is, miszerint a csik-somlyói r. k. elemi iskola a főtanbátóságnak f. é. aug. 4-én 3310 sz. a. kelt leirata alapján a tanítóképző-intézet minta- vagy gyakorlóiskolájává nyilvánítatván és a tanítóképző igazgatósága alá rendeltetvén, a szabályszerű beiratások a tanítóképző igazgatóságánál fognak lenni szeptember 1. 2. és 3-án. A gyakorlóiskolába felvétel vegt jelentkező vidékiek 3 frtot, a helybeliek 2 frtot kötelesek előre fizetni tandíjképen. 3. Felszólítom mindazon növendékeket, kik a tanítóképző 1. és II. osztályába kívánják magukat felvétetni, hogy ezen szándékukat mindnyájan sürgősen jelentsek be alulírott igazgatónál, hogy a kifogástalan elszállásról az intézet előjárósága előre intézkedhessék. Csik-Somlyón, 1898 aug. 19. *Karácsony József*, tanítóképző-int. igazgató.

— **A kath. egyesületek nagygyűlése.** Folyó hó 22. és 23-án tartották a kath. egyesületek első nagygyűléseit. A nagygyűlésen Esterházy Miklós Móric gróf elnökölt. 160 kath. kör képviseltette magát, illetve jelentette be csatlakozását. A nm. püspöki kar tagjai sürgönyileg üdvözölték a nagygyűlést. Érdekes jelenet volt midőn a mi püspök urunk üdvözlétének felolvasására került a sorrend. A közönség percekig tartó tüntető tapsviharban és éljenzésben tört ki s követelte az üdvözlő sorok felolvasását, melyet ismételve demonstratív tapsviharral fogadott és megéljenzett.

— **Római hírek.** Ő Szentségének a skót püspök-körhöz intézett új körlevelét napokban hozták a lapok. A Sz. Atya röviden vázolja e levélben a skót egyház történetét és

a skót nemzet elpártolását az igaz vallástól, majd meg biztos vonásokkal eseteli, hogy Krisztus igaz egyháza csak ott van, a bolKrisztus igaz és tiszta tanát őrzik; de e tan csak ott található, a hol azok tanítanak, a kik az apostolok alapján állanak és apostoli küldetéssel bírnak; de ily tanító hatalom lehetetlen elszakadva az egység központjától, mely ott található, a bol Péter és jogos utódja székel. Ily hatalom magyarázhatja egyedül a sz. iratokat. Abban is szomorúan tévedtek a protectások, hogy megtagadták a hitet Krisztus urunkban az oltáriszentségben. Buzdítja végül a katolikusokat, hogy a megismert igazság útján jó példájukkal hassanak tévedő testvéreikre. Ugyancsak e napokban tette közzé Parocchi bitoros, ő Szentsege vikárius felhívását, melyben felszólítja a rómaiakat, hogy Sz. Joachim napját, ő szentsége patronusának ünnepét ez évvel különös fényvel üljék meg. Össze is ültek azonnallal a kath. egyletek, hogy tervezetüket benyújthassák a bitorosnak. Parocchi emlékezteti a rómaiakat a következő nagy Mária ünnepre és arra a szeretetre, melylyel a rómaiak Madonnájuk iránt viselkednek. A „Vera Róma“ 100000 példányban terjesztette el felhívását, melyben a város épületeinek és tereinek kivilágítását ajánlja, hogy „e régi szép római szokás most is bebizonyítsa, hogy a rómainál jobban senki sem szereti Isten anyját.“ A Mária társulatok, ifjúsági egyletek az najságokban közlik az ünnepségek sorrendjét, az utcáskokon, a fűszerkereskedők és üzletek Mária-képeit nagy gonddal ékítik, az utcákon és tereken, a hol a Mária-zenék játszanak, tellobogózzák a falakat és mindenütt ott olvasható az „Evviva Maria.“ Mintha e szent buzgalom, bőkezűség szálla volna a kormány szemében, Pelloux, a generalis-miniszterelnök rendeletet küldött széjjel, melyben kimondja, hogy Italia összes egyletei, ha mindjárt tisztán a kultusz terjesztését és fényének emelését tűzték volna ki céljukul, közvetlen a kormány közegeitől függjenek, és hozzáteszi a csodálatos ellenmondást: az egyháznak csakis pusztán szellemi és lelkitéren lehet befolyása. Talán nemsokára azt is elő fogja írni, hány gyertyának szabad égnie az oltáron. —

Egyik vasárnap délutánján egy esendes kis társaság vonult fel a Pinciora Kolumbusz Kristóf szobra elé: a „Romanina“ kath. köre akart koszorút tenni a nagy olasz lábaihoz; az előkelő közönség lelkesülten hallgatta a szónok szavát, ki reámutatott Kolumbusz kath. lelkületére és arra a hitre, mely akkor Italiát és Spanyolországot éltet és hármás „Evviva“-val köszöntötte Kolumbuszt, Italia katolikusait, kik bizalommal tekintenek a Vatikán felé és a szenvedő Spanyolországot Alig oszlott el a társaság, megjelent a reudorság, elkobozta a koszorút és az esetről mint „rendhágatásról“ feljelentést tett. A liberális lapok nyomban sokat tudtak írni a katolikusok te forgató eszméiről, a kormány erélyéről és kárörvendve beszéltek Pelloux miniszterelnök új tervéről, melyet a novemberi parlament törvényerőre emelne és mely határozottan körülvonálná az egyletek hatáskörét. Együttal feltűnően sokat foglalkoztak a pápa ő Szentsege egészségével, sokat tudtak a „vatikáni agastyán utolsó nappairól, testi egészségével lelki erejének is sirbaszállásáról.“ De a szerdai nappal nagy meglepetésre virradtak. Az „Osservatore Romano“ közölte ő Szentsege legújabb ünnepélyes erélyes tiltakozását, hozta a pápa körlevelét az olasz néphez. Nyomban számtalan külön lenyomatban terjesztették el az utcákon a levelet. Mohón vették és olvasták katolikusok, liberálisok. A hatás nagy volt. Pel-

loux táviratilag Rómába szólította a minisztereket, a liberális, zsidó és szabadkőműves lapok kigyót-bekát kiáltottak a „vatikáni türelmetlenségére“, oktalanságnak nevezték a tiltakozást, a mikor nincs ok panaszra (!!). De a katolikusok Itáliában és azon kívül sem voltak tételek. A sürgönyök hosszú sora érkezett a vatikánba, az elsők között ott voltak az istentelen a'ami egyetemek kath. ifjai és egytől-egyig biztosították a Sz. Atyát, hogy él még benőtük a hit, bíznak abban, a ki az Egyházat őri hata'mas karjával. . . . A kath. lapok számtalan cikke a cenzor vaskezeinek esett áldozatú. Pelloux megszigorította rendeleteit, de neki is szól apostoli bátorsággal kimondott szó: „Nagy lelkünk fájdalma, de egyúttal nem kisebb a mi bátorságunk és bizalmunk abban az isteni gondviselésben, mely őri az Egyházat. . . .“ „Elvettek Leótól utolsó gyegyerét, a kath. köröket, újságokat, de a hitet az olasz nép szívéből ki nem téphetik; a pápa élni fog és látni fogja ellenségei koporsóját“ éneklé a nép. A világ hitehagyott, hülsen gyermekei, kik ölle tett kézzel látták közös atyjuk sialódését a Vatikánban és kiknek szívéhez nem jut a jalkiáltás, azok tanuljanak a rómaiaktól lelkesedést, mely tettekben is nyilvánuljon! E gondolat kap meg, ha e sorokat írva, látom, mint gyúlnak meg ezrivel a mécesek Mária mennyemenetele estéjén az épületekben, ha ballom, a mint Róma összes baraugjai megkondulva világ:á birtetik: El még igazságos Isten a felbök fölött!

I R O D A L O M,

Kovács Gyárfásnak „A mikolai, másképp **kozlosvári csodátevő szent szűz képeinek története**“ című művecskéje, mely lapunkban már megjelent, külön kiadásban is közreboacsátott. Kapható *Szamosújvárt Todorán Endre* kiadónál. Egy tüzét ára: 10 Er. A ponyvairódomlalom férez és erkölesrontó keserü darva termékei helyett szívesen ajánljuk e művecskét olvasó közönségünk figyelmébe pártolás, illetve terjesztés végett.

P á l y á z a t.

A csikszentimrei segédkántor tanítói állásra pályázat nyitott. Javadalmazás: Lakás, mely áll két szobából, kamrából és kettős pincéből. Az udvaron nyári konyha kút, szim, sertés és majorság helyiség. A kántori udvaron közös csűr. Veteményes kert. 50 kalongya ős, 45 kalongya tavasz, 5 trt. pénz kepe. A község pénztarából készpénz: 150 trt.; 35 szán lány tűzifa; 15 trt stóla; 4 trt. misealapítványi kamat; 4 szekér szénát termő kaszáló. Kötelesség: A kántori teendőkbén segédkezés, az I- és II. oszt gyermekek önálló vezetése és az ismétlő iskolásoknak a k. tanítóval közös tanítása.

Pályázati határidő: szeptember 10.

Csik-Szt.-Imre, 1888. aug. 20.

Körödy Mihály,
iskolászéki elnök.

Orgonák.

A legnagyobb kívánalmaknak megfelelően rendeztem be üzletemet **Nagyváradon** fűtca 51/15 szám alatt. Uj orgonákat készítek: a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golos ládával. Biztos működésért még a nedves templomokban is kezeskedem. Orgonáim nagyon könnyűségű játszási móddal bírnak s mind a mellett az egyes sípok a leggyorsabb játszás mellett is precizen szólalnak meg.

Elvállalok továbbá öreg orgonákat alakítás-, javítás- és hangolásra a legújtanýosabb árban.

Mély tisztelettel

ORSZÁGH ANTAL, orgonakészítő.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.